

BISERIC'A SI SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septimana: Duminec'a.

Pretulu abonamentului:	Pretulu insertiunilor:	Correspondintele se se adreseze Redactiei dela „BISERIC'A SI SCOL'A“ in Aradu, la institutulu pedagogicu-teologicu, éra banii la secretariatulu consistoriului romanu ortodoxu din Aradu.
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.—cr.	Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte 4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.	
„ „ „ „ „ jum. anu 2 „ 50 „		
Pentru Romani'a si strainatate pe anu 7 „ — „		
„ „ „ „ „ j. a. 3 „ 50 „		

Calamitátile naturali.

Adese ori se intempla in lume lucruri, pre cari omulu, se pare, ca nu voiesce, séu in adeveru nu si-le scie esplic'a. In categori'a acestoru lucruri cadu si asia numitele calamitáti naturale, relele fisice, ce pre neasceptate vinu preste individi, cá si preste tieri si popóre.

Se supera individulu, cand cá din seninu vine asupra-i nenorocire, la care nu se asceptá, si cand vede, ca calculii si combinatiunile sale se prefacu in nimica in urm'a vre unui evenimentu, la care nu era pregatitu. Se infióra popórele, cand pre neasceptate se vedu in faci'a unoru evenemente, cari le face dunga preste socóta, si cari le punu pedeci nervingibile in combinatiunile si mersulu lor.

Vechiu cá timpulu este inse adeverulu, ca „omulu propune, si Ddieu dispune.“ In lume nu se intempla nimicu fara cauza, din contra totu ce se intempla este rezultatulu unui calculu, unei vointie nestremutavere, de carea omulu i-place de multe ori a nu tiené contu, dar carea lu-face se-si aduca aminte de dens'a, se o adozeze, si se o urmeze.

Cá unu firu negru se manifestéza in istori'a omenimei faptulu, ca daca omulu i-merge bine, si calculii sei se realiséza in tóte, lu vedemu, ca devine incrediutu, se inaltia, se mandresce, si uita de acea ce este, si se crede inaltiatu preste fiinti'a si puterile sale. In o astfelu de situatiune si-permite apoi lucruri, cari trecu preste natur'a lui, si lasatu de sine mai curend mai tardiu se da preste capu.

Cá se fia scutitu de aceste grele si nefaste consecintie provedinti'a divina a ingrigitu, cá se-i arete semne si minuni, prin cari se-lu abata din drumulu seu, care lu-conduce in prepastia, si se-lu întórca la calea adeverului. Aceste semne si minuni se aréta in diferitele rele fisice, in diferitele calamitáti naturali, ce vinu atât preste individulu, cât si preste tieri si popóre.

Astfelu calamitatile naturali, relele fisice nu sunt altceva, decât consecintiele relelor morali. Ele sunt urmarile peccatului, care conform unei ordine divine nestremutavere trebue se fia mai curend mai tardiu neconditionatu urmatu de pedépsa, si inca de grea pedépsa.

Póte ca nu esista tiéra, unde in timpu scurtu se-se fia urmatu mai multe calamitati, cá si tiér'a nóstra. Ele sunt inse fara indoiéla unu simptomu greu care cu o voce aspra ne spune, ca multe sunt peccatele ce apésa pre umerii nostri, in urmare ele sunt totu atâtea cause si motive, cari ne aréta, ca gresita este calea, pre carea amu apueatu, si daca voimu se viiámu, si se avemu o sórte si unu viitoriu mai bunu, atunci se ne indreptámu.

Este cunoscuta aksiom'a, ca nici unu reu nu esista in lume, carele se nu aiba si o parte buna. Acésta parte buna a ori carui reu o póte aflá usioru omulu, carele judeca, si carele scrutéza dupa cauza si origine. In casulu acest'a reulu nu se mai repetiesce, càci omulu cunoscandu caus'a o deláturéza, si astfelu pentru viitoriu i-previne.

Din nefericire inse chiar in punctulu acest'a se aréta omulu mai slabu. Lovitu de nenorocire

in cele mai multe casuri lu-vedi, ca desperéza, incepe a cadé cu inim'a, a se superá pre tóta lumea si a carti chiar in contra Creatoriului seu. Putieni sunt ómenii, cari in astfeliu de casuri cauta la sene caus'a, si in urmare putieni sunt acei'a, cari sciu se exploateze reulu in favorulu loru si alu vietii loru ulterióre.

Necazurile si nenorocirile sunt scól'a virtutii, dicea odinióra Seneca. In necazu si in durere se aréta, si se cunósce omulu mare. La acésta marire se inaltia inse omulu numai atunci, cand ridicandu-se preste tóte defectele si slabi-tiunile naturei sale si-vine in ori, si-face socóta cu faptele si positiunea sa, si se lamuresce cá si aurulu prin focu. De aceea, cand vedemu; ca vinu asupra nóstra calamitati, precum este si entremurulu de pamentu, de care amu vorbitu in rendulu trecutu, avemu o detorintia imperativa, cá se ne esaminamu faptele nóstre, si se ne indreptamu, pana cand nu este inca pré tardiu. Viitoriulu nostru depinde neconditionatu de faptele nóstre. In urmare unu viitoriu ferice vomu poté acceptá numai atunci, daca vomu face fapte demne de elu. Numai din indreptarea nóstra va poté resari o sórte mai buna atát de multu dorita de toti in tóte partile si in tóte directiunile.

Lucrulu, si influinti'a lui asupr'a omenimei.

(Continuare si fine.)

Lucrulu conduce pre omu la ordine si metodu. Lucrulu ne indémna a crutiá timpulu, si a ne imparti diu'a cu cea mai mare precautiune. Omulu, carele s'a deprinsu a-sí intrebuinti'a viétia sa cu ocupatiuni folositória, intrebuintiéza fiacare minuta, ér cand se odichnesce, semte o placere indoita.

Cloridge observa in privinti'a acést'a urmátorele: „Daca se dice despre omulu lenesiu, ca omóra timpulu, atunci cu dreptu cuventu se póte dice despre celu silitoriu, ca elu da timpului viétia. Elu da timpului unu timbru neperitoriu. Despre omulu bunu si cu metodu nu se póte dice intru atát'a, ca elu traiesce in timpu, ci mai bine, ca timpulu traiesce in elu. Dilele, lunile si

anii lui sunt nesce puncte de manecare, nesce semne in registrulu detorintieloru sale implinite, in seri'a fapteloru sale bune, cari remanu nescesse in vecii veciloru.

Activitatea continua ne silesce vrendu nevrendu a ne face unu metodu, Astfeliu lucrulu devine midiloculu celu mai puternicu in formarea caracterului. Prin lucru se desvólta in modulu celu mai bunu tóte calitatile nóstre. Omulu capeta in tóte o rutina si o directiune practica, carea valoréza fórté multu, si carea este isvorulu fericirei séu nefericirei nóstre. Se intielege de sine, ca rutin'a, de carea vorbimu, si-o insusiesce omulu numai atunci, daca in tóte ale sale este precautu, observéza mersulu si scaderile tuturor, si posede destula taria, cá se póta invetiá atát din esperienti'a sa, cât si din esperienti'a altor'a.

Generalulu bunu nu lasa nimicu intemplárii, ci calculéza mai inainte de a intrá in campania tóte eventualitatile possibile si chiar si cele mai nensemdate lucruri, avendu in vedere principiulu, ca o mica neglignencia aduce adese ori cea mai mare dauna, nimicesce intréga intreprindere.

Nimicu nu se resbuna mai iute si mai greu asupra omului, ca lips'a de ordine si precautiune, atát in lucrurile mici, cât si in cele mari. Lips'a de aceste doue a decisu resbelulu din 1870 in detrimentulu Franciei, ér ordinea, punctualitatea si precautiunea i-a facutu pre germani in acestu resbelu invingetori. Totu asemenea se resbuna lips'a de precautiune si in viéti'a casnica.

Unii sustienu, ca deprinderea la lucru si ordinea intru arangiarea lucrului nu se unescu cu ómenii geniali. Acést'a este inse o mare retacire. Barbatii cei mai geniali au fost cei mai buni lucratori. Ei s'au supusu cu tóta stricteti'a lucrului. Ei n'au lucratu cá nesce ómeni de rendu, ci au desvoltatu diliginti'a neobosita si unu zelu admirabilu la lucru. Fara multa oboséla nu s'au facutu nimicu in lume. Numai prin lucru si multa pacientia s'au realizatu opurile cele mari ale spiritului omenescu.

Omenii, cari lucra posedu totdeauna putere, ér ómenii lenesi sunt de regula slabi. Lumea inse o stepanescu ómenii, caror'a le plăce a lucrá. Nici odata n'a esistatu vre unu barbatu de statu de valóre si importantia, care se nu fie

fost diligentu. Ludovicu XIV dicea, ca prin lucru guvernéza regii, ér Fridericu celu mare scrise odata lui Voltaire. „Sunt treidieci si siese de ani, de cand me aflu pre tronul, dar si acum ca totdeun'a in viéti'a mea me tienu de metodulu, de a nu me crutiá. Positiunea mea pretinde lucru si activitate, ér corpulu si spiritulu meu se supunu acestei detorintie. Cá se traiescu nu esista necessitate, ci cá se fiu activu. Fiindu activu inse totdeuna m'am semtitub ine.“

Numai prin lucru si pria o activitate neobosita s'au distinsu toti barbati mari. Lucrulu face pre omu nemuritoriu. Elu este indemnulu si factorulu, de carele depinde progresulu.

De aceea fara a mai urmari acésta materia incheiámu, ca atât individulu, cât si poporulu, care doresce progresulu, acésta conditiune de viéti'a a omulu, se nu uíte nici odata principiulu, ca pentru acést'a ne amu nascutu, cá se lucramu.

Totvaradia in 2 novembre 1880.

Multu stimate Die Redactoru!

Ve rogu a dá locu in pretiuitulu diariu ce redigiati urmatóreloru renduri :

Bunulu nostru fostu protopresbiteru si parochu I. Belesiu — cá atare — a celebratu S. Liturgia la noi ultim'a óra in 26. oct. a. c. v.

Intielegendu poporeni cá in aceea domineca vá slugi bunulu nostru parinte ultim'a óra cá parochu localu, s'au adunatu la S. Biserica cu micu cu mare cá in serbatorile cele mari, ér cand — dupa finirea santei Liturghii — bunulu nostru parinte insciintiá poporulu cá din rendual'a lui Ddieu, a sositu tempulu spre a ne lasá, toti se vediura cu lacrimi in ochi. Spre mangaere sfatulu tuturoru cu cuvinte blande, cá se traésca ca fratii intre sine, silindu-se a ajutorá unii pe altii, dar mai alesu a se ajutorá fiesc-carele pre sine si famili'a s'a prin lucrare si crutiare. Nu se póte descriá, cu cata dorere s'a departatu poporulu dela S. Biserica.

Sambata diminéti'a in 1. noemb. v. a plecatu din mediloculu nostru. — Despre tempulu plecarii nu au sciutu numai pucini poporeni, dar aceea apoi au mersu pe la vecinii si neamurile loru de i-au insciintiatu. — Des de diminéti'a — de si erá cam frigu — s'au grupatu poporulu in ulitie in apropierea locuintiei; — ér nainte de tempulu plecarii au amplutu curtea,

atátu barbati, cât si femei, teneri si betrani. Afara de conseteni mai erau de facia poporu si inteligenti din prejuru.

Nainte de plecare, bunulu nostru parinte dise de nou remasu bunu celoru de facia, ne intre-lasandu inse nici cu acésta ocaziune de a ne dá sfatu bunu, accentuandu mai alesu : „Se ve sufulcati la lucrú, càci numai in lucrú e viéti'a; dedati-ve pruncii vostrii de mici la lucrú — nu-i lasati se lenevésca, — ér déca nu aveti voi la ce se-i deprindeti, dati-i la vecinii séu la neamurile vóstre nu-i tineti inse fara lucrú in lenevire; — dati-i la scóla, cá luminandu-li-se mintea se fia in stare a judecá cum se lucre mai cu sporiu. Fi-ti totdeuna in pace intre voi; ér déca s'ar intemplá neintielegere intre carev'a, silitive se ve impacati voi intre voi. Ascultati sfaturile pretiloru si invetiatoriloru vostri, càci ei suntu detori a ve aratá calea cea buna.“

„Acum ve lasu cu Ddieu si ve fagaduescu ca nu ve voiu uitá!“

La aceste vórbé din urma pleca trasur'a, ér o parte a poporulu strigá : „Se traesci Domnule!“ altii : „Nu ne lasá!“ ér altii nu potéu grai nimicu, càci si a grai le erá greu.

Cá pe nesciute plecara de aici patru carutie, petrecendu-lu pana la gar'a calei ferate in Soborsinu, unde erá in acceptare poporu cu inteligenti romani si streini, cati intielesera despre acésta calatoria.

Dela Soborsinu trece trenulu catra Aradu ér pe langa Totvaradia. In lungulu calei ferate pe langa Totvaradia a esitu o multime de poporu salutandu si de aici pe neuitaverulu nostru bunu Parinte sufletescu.

Si pentru ce l'au potutu iubi atató? Multe ar fi acele respnsuri, aci inse me voiu incercá a espune numai unele pucine.

Dupa enararea propria si a betraniloru de aici, in anulu fortunosu 1848. au statu di si nópte, luptandu-se cu armele blandetiei si a sfatulu bunu in contr'a furiei poporulu, carele erá agítatu la rescóla, potolindu turburarile sufleteloru loru, espunendu-se tuturoru periceloru.

De atunci si pana acum nu a incetatu a indemná poporulu la lucrú si crutiare, la curatieni'a locuintieloru si a vestminteloru, precum si cá se se nutrésca bine, càci avendu sanatate si potere trupésca mai cu usiurintia si indemnare vá poté lucrá. Resultatulu acestoru invetiaturi se cunósce din traiulu locuitoriloru de aici.

Ori cand a fostu chiamatu la atare bolnavu, totdeun'a a alergatu cá unu bunu parinte, nemul-tiamindu-se inse numai cá a seversitu functiunea preotiesca, ci s'a silitu a cunósce isvorulu bolnavirei, a ajutá la restaurarea sanatatii bolnavului, mai alesu prin dieta acomodata si tiene-

rea în curăţenia a chiliei şi a vestimentelor, — ajutorându şi materialmente — prin trimiterea de mancări — la cei seraci. — De câţiva ani a început să aplică metodă naturală cu infasiuraturile ude, prin carea a ajutat mulţi persoane.

În economia încă au introdus multe lucruri folositoare. — Se amintesc aici unii. Pe aici lucrau încă numai cu pluguri făcute de plugarii însiş, după uzul vechiu, cumpărându numai ferul. Aceste pluguri, avându cormanul de lamă, deşi se siliau să le facă cât se poate mai usoare, totuşi erau grele la lucru şi pe lângă aceea lucrau reu pământul; — înse se ajutau oamenii prindându 4 boi buni său din cei mai slabi câte 6 la un plug, erau persoane erau câte 3—4 la un plug.

Şi pentru ce nu-şi procură poporul pluguri usoare? — Ştiut este că poporul nostru dela natură este conservativ, deci înzestrat în indemnă unii şi altul, căci răspundea: Dece e mai bun plugul acela, apoi cumpere cui îi trebuie, pentru noi e bun al nostru.

Începându pe la 1870, anii cam rei pentru lucrurile acestea, oamenii fură siliţi să cumpere bucate, deci slabira în partea vitelor în atată, încât cu greu putea să arde, erau cei ce nu aveau vite, mai că nu capetau nici pe bani să le are. În acelaşi timp bunul nostru conducător şi procură de loc două pluguri de model, punându la ele câte doi boi cu câte un fecioraş şi un barbat. — Vădindu locuitorii că aceştia mergu cu câte doi boi la plug, trăgeu din umere, dar convingându-se că merge lucrul bine şi încă cu doi boi două persoane lucră mai mult decât 4 boi — respective 6 boi — cu câte 3—4 persoane, începura să se intereseze şi cerura îngăduinţa de a proba şi ei cu aceste pluguri. Îngăduinţa li se dăde şi în timpul când boii Rs. Domnul păcău şi odihnă, plugarii cealaltă luau că cu asalt plugurile cele nouă de le dădeu de probă.

Atunci convingându-se poporul despre practicabilitatea lor, rugă pe bunul nostru părinte să le procure şi lor — şi în scurt timp se prevedea cu pluguri de aceste mai toţi plugarii mai cu stare de aici şi din satele vecine.

Că conducătorul şcolilor din acestu tract — în calitate de inspector — încă au făcut mult, mai ales, după părerea mea, prin aceea, că au dat înveţitorilor o direcţiune nouă, dăcându: „Nu din recitarea studiilor prin şcolari, să cunoască serguintă şi vrednică înveţitorului, ci din istetimea şcolilor cum cuprind întrebările date ori în ce formă ar fi acele întrebări şi cum judecă asupra lor; apoi din răspunsul dat, după priceperea copiilor cu propriile lor cuvinte. Peste totu avea mare plă-

cere, când află ordine şi o disciplină bună în şcolă şi biserică.

Multe ar mai fi de spus, dar închei aici dăcându: „Se trăiescă mulţi fericiţi ani!“

Unu fiu sufletescu.

Aerul.

Corpul omenesc, are trebuinţa cea mai mare de aer curat şi necorupt. Aerul este pentru om elementul de viaţă. Aerul este principiul fundamental pentru ori care creatura organică. Cei mai renumiţi pedagogi din anticitate a fostu deja petrunsi de adevărul acestă. Aerul curat înainte filosofilor din timpurile vechi a fost considerat de cel mai bun mijloc şi izvorul susţinătoriu de viaţă şi sănătate.

Ore în secolul nostru, cându ne place a ne mandri cu progresul, umanitate şi lumină multă, cum stămu în privinţa acestă? Se privim numai în şcolile noastre, şi ce aşteptăm? Aceea, că generaţiunea de astăzi, făcând însemnătatea aerului curat, cel puţin în viaţa practică, se abate în mare parte dela opiniunea celor din vechime. Vedem, că într-o strimtare cât de mică cu săte e sunt îndesuiţi elevii şcolari şi pe lângă acestă jafuită foră mila de donul cel gratuit al naturii, de aerul cel atât de necesar pentru viaţă. În golul plin de aburi nădusitori, nu poate intra aerul curat din afară; era elementul corupt nu-şi poate afla scapare în afară, şi aşia plămână plămâna capătă venin şi faciă rumenă a copilăşului preste puţin dispăre. Rădiele bine făcătoare ale soarelui, fiindu pururea esilate din sătele unor edificii de şcolă şermanul şcolarului este espus la bolnavirea organelor de respiraţiune, şi la diferite morburii, cari urmăze din acestă.

Medici, pedagogi şi barbati de renume, de ne-numerate ori si-au radicat vocea în contra acestui păcat ştrigătoriu la ceriu, în contra acestei puseţiuni pagubitoase; înse durere, că fara rezultatul multemitoriu.

Scrutările ştiinţifice au dovedit învederatu, că cât de stricătose sunt pentru sănătatea şi progresarea şcolilor în înveţământul şcolile puţin său de folii ventilate. Leblanc după scrutările sale chimice a constatat, că 10.000 parti de aer, în sală academistilor a conţinut 70, în şcolă gimnasia 94, era în staulul cailor 55 parti de acidu carbonic preste mesură ştrictiosă sanatăţii. Era din scrutările renumitorilor naturalisti Liebig şi Pettenkoffer ne convingem despre aceea, că 10.000 parti de aer curat conţinându numai 4 parti de acidu carbonic, deja respirarea a lor 8 parti de acidu carbonic cauzeza omului ametiela şi lenevire spre meditare. Şi în butul rutoror datelor triste, încă până aici nu am devenit la aceea convingere, că între barbati concrediaţi cu edificarea şcolilor, din când în când se vedem alesi şi medici pricepatori de lucru. Ce e drept, cu aceea, că edificiile şcolari se fie frumoşe şi placute la vedut, ici-colea poate că ne trudu: înse că acelea se corespundă şi pe din launtru aşteptărilor şi scopului prefipt, abea este vre'o

grija s'eu supraveghiare. Macarca, la edificarea scól'eloru, daca suntemu cu privire la ceva, apoi aci s'ar recere intru adeveru ca se fimu cu zelu, interesare si precautiune.

Suntemu in sa convinsi, ca corporatiunile scolari nu suntu cu multa privire la cele indegetate de noi. Pucinu s'eu togma nimicu nu facu, ca tenerimea scolara se fia provediuta cu aeru curatu sub durat'a prelegeriloru; prin urmare asia se vede, ca si ac'asta afacere cade pre umerii invetiatoriloru. De aceea suntemu convinsi, ca abstragandu-se dela folósele loru propii, in interesulu scolariiloru nu voru pregeta a face tóte cele posibile, ca aceia se nu fie despoiati de bunulu celu mare, ce lu intinde aerulu curatu. Decumva si-ar negligia ei datorinti'a loru in ac'ést'a directiune, si s'ar scus'a cu aceea, ca afara de órele prescrie, nu au alte obligamente si afaceri: in acelu casu nu ar fi invetiatori adeverati; nu i-am pote numi de atari barbati, cari pe fiecare di se ocupa cu intrebarea: ce bine am pote face pentru scolari? Si decumva intrebarea ac'ést'a, s'ar ivi inaintea loru, ca inaintea unoru pedagogi consci de chemarea loru, óre potere-ar ei trece cu vederea, ca pre sermanii scolari — pe langa reulu recunoscutu — se-i lase espusi peritiunei si consumtiunei? De siguru nu!

Si noi credemu, ca in ac'ést'a privintia deórece presupunemu, ca invetiatorii si-cunoscú bine detorintiele loru, pre cari suntu gata a le implini intru tóte impregiararile, ca aci numai despre aceea póte se fia vorb'a, si numai aceea intrebare se póte suleva: ca óre in ce modu si prin ce midilóce s'ar poté esopera, ca copii scolari se fie totudéun'a provediuti cu aeru curatu? Cu privire la ac'ést'a numai uniculu midilocu póte se fia: *ventilarea* (aerisarea.)

Se ventilamu dar scól'a, de câte ori numai se póte; *diminétia*, la *médiadi*, *séra*; nainte si dupa órele de prelegeri, nu altcumu si intre pauzele menite pentru recrearea scolariiloru, cand adeca scolarii pe unu timpu anumitu parasescu sala de invetiamentu.

Aerisarea se o facemu a tmodu. Se deschidemu usi'a si ferestile, ca miasmele contagióse si aburii stricatiósi cu ajutoriulu curentului de aeru s'e-se resfire cât se póte mai curendu inlocuindu-se prin aeru curatu si placutu.

Decumva in salele de invetiamentu, in locuri acomodate se afla asiediate asi'a numite aparate de ventilari, e cu atát'a mai bine; cáci in aseminea casu aceste, tóte cele lalte dispusetiuni le zadarnicescu; inse la noi celu pucinu despre atari lucrari nu prea putemu vorbi.

Aplicarea buna s'eu rea a metodei de ventilare totudéun'a depinde dela acea, ca in ce chipu se incaldiesce scól'a cu usioretate s'eu greutate, si érase mai pre susu de tóte dela aceea, ca corespunde óre intru tóte scopului prefiptu cuptoriulu ce se afla in sala de invetiamentu.

Unu cuptoriu bunu de feru — daca nu crutiamu lemnele dela elu — intr'o sala nu prea mare, in câteva minute produce de nou temperatur'a necesaria. De vom ventilá cam cincii minute, atunci nici pentru incaldire nu se va recere mai multu, pentru-ca paretii, si plafonulu nu se ~~rec~~escu in asia mesura, ca caldura iesita din acele, dimpreuna cu caldur'a cuptoriului se nu fia in stare a reintregi temperatur'a necesaria. Insa de cumva sala de invetiamentu este mare, si apoi pre langa ac'ést'a cuptoriulu e reu, in unu astfeliu de casu ventilarea (aerisarea) trebuie se incete

intre óre; dar cu atáta mai regulata trebuie se fia la *médiadi*, *sér'a* si *deminétia*.

Inca pentru aceea ca am concediutu ventilarea in grija invetiatorului, nu vrem se dicemu, ca aceea se o faca elu singuru: ci numai atát'a se supraveghieze, ca scolarii neincetatu se invetie in scóla ventilata.

Ventilarea scólei in orasie mai mari se tiene de datorinti'a servitoriulu scólei in sa pre la sate nu prea exista atari servitori. In aseminea casu invetiatoriu se deplinésca ventilarea s'eu prin servitori de ai s'eu, s'eu prin scolarii cei mai mari, aretandu-le si controlendu-i elu insusi.

In sfersitu mai un'a observare. Afacerea aerisarei fiindu incopiata de a incalditului, factorii chiepati trebuie se nesuiésca, ca cantitate de lemne pe sém'a scól'eloru din anu in anu s'e-se lifereze cu tóta punctualitatea, ér cu privire la calitatea cuptóriloru se fie cea mai buna grija.

Cu bun'a, zelu si sfaturi luminatórie, totudéun'a se ne silimu intr'acolo, ca scolarii se nu fie siliti in timpu de érna a siede in scóla neincaldita. Fora cuptoriu caldu nici candu nu vomu castigá aeru curatu!

Dorimu, ca vederile nóstre, ce le nutrimu cu privire la aerulu curatu, se le vedemu efectuite cât mai curendu, dorimu din inima, ca vócea nóstra ce intonamu in interesulu scól'ariloru s'e afle echou la locurile competinti. Nutrimu firma sperantia ca nu e departe timpulu, candu vom vedé scoli cu aparate de ventilare. Nutrimu firma sperantia, ca caus'a invetiamentulu nostru va inainta in dilele nóstre celu pucinu pana p'acolo, ca incetandu odata nenumeratele lacune esperiate astadi in multe locuri, — vomu avé placere a vedé scoli, cari nu numai pe din *afara*, ci si pe din *launtru*, voru corespunde tuturor cerintieloru, pe cari le astépta si celu mai micu pedagogu la edificarea scól'eloru corespundietórie.

A.

D i v e r s e .

* **Atentatu contra unui redactoru.** Intréga pres'a din Ungari'a este alarmata de unu atentatu indreptatu contra redactorulu Bartha dela diurnalulu „Ellenzék“ din Clusiu. Numitulu redactoru a fost provocatu la duelu de unu ofieru, pentruca a scrisu in diurnalulu seu, ca a disu voluntariloru unguri „cani magiari“ Elu nu a voitu, se primésca duelulu, provocandu, ca ceea ce a scrisu póte si documentá. Astfeliu doi ofieri s'au dusu in cas'a lui, si l'au batutu, ranindu-lu greu cu sabiile.

* **Cutremurulu de pamentu din Agram.** In dilele ~~de~~ urma s'au mai ivitu unele sgduituri, cari au facutu de nou daune. Populatiunea este fórté inspaimentata, cei mai multi esu din orasiu, alergendu in tóte partile. Telegramele din urma sponu, ca se luca cu mare repediune la repararea edificieloru.

* **Armamentulu armatei germase.** Diverse perfectionari a fost aduse in armamentulu infanteriei germane, dupa ce au fost esperimentate la Berlinu si la Potsdam. O ameliorare importanta a pustii consista in adoptarea magazinulu camerei cu cartusie Loewe, care printr'o modificare neinsemnata a bumbului camerei cu focu, se adoptéza la pusica cu actu

ordinara. Acest magazinu contine 12 cartusia, si se afla de ordinariu asediatu de desuptulu lemnului, spre camera cu focu, si printr'o manopera forte simpla pôte fi dusu deasupra. S'a ajunsu a se trage 12 cartusie in 35 secunde. Perfectionarea Loewe va permite Germaniei sa dea cu putiene cheltueli puscii sale de infanteria avantajiele puscii cu repetitiune adoptandu la ea magazinulu cu cartusie. „Timp.“

* **Dare de sama** despre venitul si spesele balului junimei romane din Siria, tienutu la 17/29 augustu a. c. in favorulu „fondului scolaru gr. or. din Siria“, Venitul curatu a fostu 146 fl. v. a. ear spesele 99 fl. 32 cr. v. a. remane deci venitu curatu o suma de 46 fl. 68 cr. v. a. care suma s'a si depusu respective predatu epitropiei fondului scolaru gr. or. din Siria. Preste pretiulu de intrare, au solvitu urmatorii Dnii Ilustr: Sa D. Ioanu Bohus 5 fl. Adalbertu Mihailovicu 5 fl. Iosif Deutsch 4 fl. Georgiu Vasilevicu 50 cr. Sigismundu Hofbauer 2 fl. Emanuelu Philimonu 50 cr. Georgiu Purcariu 1 fl. Gavrilu Pappu 4 fl. Alecsiu Popovicu 2 fl. 50, Davidu Nicora 1 fl. Dr. Atanasiu Siandoru 1 fl. Vasiliu Mangra 1 fl. Ignatiu Pavloviciu 1 fl. 50 cr. N. Feér 50 cr. Savu Macinicu 2 fl. suma 31 fl. 50 cr. v. a. Siria la 3 Noemvre 1880 *Atanasiu Mera* m. p. parochu gr. or. si cassariu.

* **O nova vitia de vie** Una exploratoriu din Sudan, M. Lecard; a adresatu ministrului de instructiune publica din Francia o scrisore in care-i anuntia o descoperire forte pretioasa. „Imensele si periculoasele solitudinii ale Sudanului, neexplorate pana in acestu momentu dice scrisorea, mi-a rezervatu, numerose surprinse din punctulu de vedere alu produselor solului; in fie care di recoltezu plante noi, pe care nici unu botanistu nu le va putea banui si a caroru importantia va fi studiata. „Printre aceste noutati, potu se semnalez de astadi. vitie selbatice cu unu fructu deliciosu, cu tigiu herbaceu si cu radacini vivace; facilitatea culturai, in urma simplei plantatiuni anuale a radaciniloru tuberculose, voru face ca aceste spetie noi se schimbe cu totului plantatiunile culturai vitiei in Francia si se maresca productiunea in proportiuni necunoscute. „Se voru putea cultiva in Francia ca daliel: pôte ca acest'a descoperire va fi singurul remediu de opuse phylloxerei.

* **Versatulu**, precum cetimu in Gazet'a Transilvaniei a isbucnit in Brasiovu, si ia totu mai mari dimensiuni. Din incidentulu acest'a vicecomitele a ordinatu cá tôte scólele de pre teritoriulu Brasiovlului sê-se inchida de o cam data pre doue septemani.

* **Espositiunea nationala in Bucuresci.** Cetimu in „Romanulu“: M. S. R. Domnitoriulu a deschisu astadi 1/13 Novembre solemnu espositiunea nationala infintiata in localurile societatii „Concordi'a Romana“ din initiativ'a acesteia. Acest'a solemnitata e fostu pe cât de impunetoria, pe atât de miscatoria pentru fia-care Romanu cu simtiement romanesci. La 11 ore M. S. Regala inosocitu de d. ministru alu lucrariloru publice, de d. adiutantu colonelu Filitis si de d. prefectu alu politiei fũ primitu, in sunetele innului nationalu, de catra comisiunea espositiunii, in fruntea careia era d. C. Porumbaru, zelosulu si merituosulu presiedinte alu „Concordiei Romane“, care intimpinã pe M. S. cu o

alocutiune bine simtita. Respunsulu M. S. R. Domnitoriulu fũ primitu de asistenti cu aclamatiuni entusiaste. Dupa aceea d. Porumbaru presintã M. S. pe domnii membri ai comisiunii si apoi incepũ o revista generala a tuturoru obiectelor espuse, in care timpu d. Porumbaru da suveranului cele mai amenunte desluseri asupra fia-carui obiectu espusu si presinta in acelasi timpu de espunetorulu presentu caruia M. S'a nu lipsia nici odata a-i adresã gratiose cuvinte magulitore si incuragiatore. Revist'a durã o ora si jumetate. In timpulu acesta M. S'a nu lasã nimic neobservatu, ci cu unu viu interesu se opri la fia-care obiectu, cerendu espicatiuni, informandu-se despre cele mai mici detalieri si facendu diferite observatiuni. O adenca impressiune a produsu asupra tuturoru celor de facia observatiunea atât de justa si de patriotica a Mariei Sale, cá „multe milióne voru remanẽ in tierra in locu de a merge in strainatate, deca Romanii voru continua pe frumos'a cale, pe care au apucatu, urmandu esemplulu de care lu da astadi societatea „Concordi'a Romana“ pentru desvoltarea industriei nationale.“ La plecare, M. S'a Regala dupa ce mai adresã multiamiri si câte-va cuvinte magulitore dlui Porumbaru, promise a reveni cu M. S. R. Dóm'n'a, de óra-ce in scurtulu timpu cât a statu la inaugurare n'a pututu vedẽ totu, dupa cum doresce. Intre persónele, care asistau la acest'a solemnitata, notamu pe principele Dim. Ghica, d. generalu Davila si alte câte-va persóne de distinctiune.

* **Englezulu si Americanulu.** *Englezulu* „Nici nu vei crede in ce modu remarcabilu am ajunsu eu la femeea mea. Am caletoritu odata la Constantino-polu si treceam cu o barca pe langa zidurile seraiului. D'odata se deschise o ferestra si unu sacu greu cadu, nu de parte de gondola mea, in Bosfor. Cu ajutoriulu luntrasiului meu isbutii se ridica saculu in barca. Dar inchipuesce-ti mirarea mea: deslegand saculu, gasiramu intr'insulu o femeie tenera, care de si palida de spaima totusi erã de o frumsetie admirabila. Ea a'-mi descrise prin câte-va cuvinte si semne nevino-vatia s'a fatia de gelozia Sultanului, care a condamnat'o la mórte, asia ca numai mie are se-mi multiamesca pentru scaparea vietiei sale. Aflandu-me in impregiurari favorabile si de óre-ce ea a'-si putu adeveri bun'a sa nascere am luat'o de socie. Nu este acest'a minunatu?!“ *Americanulu*: „Acést'a nu este nimic pe langa intemplantarea ce m'a facutu pe mine celu mai fericitu dintre muritori. Me scaldamu odata in riulu Hudson, si me departasemu cam multu de malu, când deodata se aprinse o casa de pe marginea riului. Pe când me grabeam ca sa me intorc la hainele mele de pe malu, sosescu un'a din noile si giganticile pompe cu vaporu si in zelulu meu orbu inotaiu tocmai pe langa tubulu pneumaticu aruncatu in riu. Simtii o smucire repede si o presiune ingrozitoare, in cât credeamu ca-mi sd robesce tôte membrele si indata sburau in alu doilea etagiu alu casei ardiende si me pomenii in bratiele unei tinere dómne care stã la feresta cu haina aprinsa si strigandu ajutoriu. Apa ce ma aruncase susu stinsa flacarile, nefericitã in sa a-si perdu de spaima si surprindere, simtirile. Eu mai aveam destula presentia de spiritu pentru a-i siopti: „Voiesci sa fii a mea d-sióra?“ Ea mi-responduse cu vocea stinsa: „Pentru totdeauna!“ si apoi cadu in bratiel mele. Dupa ce foculu se potoli, am aflatu ca ea este libera si ca posiede o avere de 20 milióne dolari

pe care o dete cu placere impreuna cu man'a sa, salvatoriului seu. Astfelu mi-amu luat eu nevasta".

„Resb.“

* **Dómn'a Elisabeta in Iasi.** Cetimu in „Curiorul Bal.“ Mercuri 23 Octomvre v. A. S. R. Dómn'a, insocita de doue dame de onóre, d. primaru alu orasiului, si d. prefectu alu politiei, a visitatu scól'a profesionala de fete dela sf. Sava, unde era asteptata cu mare nerabdare, trepte, antretele si cancelari'a scólei, erau imbracate cu covóre, de-asupra usiei de intrare era unu cadru tricoloru cu initialele A. L. R. facutu de flori artificiale, lucrate in atelierulu scólei. Directórea, cu tóte maiestrele a esitu inaintea A. S. R. Dómn'a, care a inceputu indata visit'a celoru 4 ateliere ale scólei, vorbindu fórté amabilu cu fiacare eleva si observandu lucrulu loru. In atelierulu de flori, A. S. R. Dómn'a a statu, cá se véda cum se lucréza florile. A. S. R. Dómn'a, trecendu apoi in cancelari'a scólei, unde erau espuse mai multe articole lucrate in atelierele ei, precum: lengerii, broderii, costume, palarii de dame si copilaresci; gulere si cravate de fantasia, bonetiele copilaresci si unu mare asortimentu de flori artificiale, a esaminatu pe rëndu acele articole, si a cumperatu doue palarii, cerendu se i-le tramita la Palatu. Ducëndu-se maistr'a modista cu palariile alese, aduse si din partea scólei unu buchetu de flori artificiale din atelieru. Sér'a, cand au plecatu AA. LL. Regale, dómn'a avea in mana buchetulu oferitu de scól'a profesionala de fete.

* **Recepta pentru o casatoria buna.** Candu o mama araba i-si marita fat'a, i dá inainte de plecare urmatóarele consilie: „Tu parasesti acuma pe aceia, dela cari ai pureesu; te departezi din cuibulu, care te-a scutitu atát'a timpu, din care ai iesitu, spre a invetiá se ambli, si te duci, cá se insociesti pe unu barbatu, pe care nu-lu cunosci, la a caruia societate nu esti dedatu. Ti dau sfátulu se-i fi o sclava, déca voiesci cá elu se-ti fia servu. Multiamescete cu puciu. Fi atenta intotdén'a la aceea, ce ar poté se véda ochii lui si aibi de grija, cá ochii lui se nu véda niciodata fapte rele. Veghiéza asupra nutrementului seu, veghiéza asupra somnului seu; fóméa causéza turburare, insomni'a produce rea dispositia. Ingrijescete de averea lui, tractéza pe rudele sale cu bunatate. Fi muta pentru secretele lui; déca este voiosu, nu te aratá trista; déca este tristu, nu te aratá voiósa — atunci Allah te va binecuvéntá.“

„G. T.“

* **Unu cadou originalu.** Unu cadou originalu, destinatu noului presiedinte alu Statelor-Unite, a fost espusu in publicu mai multe dile in orasiulu Newyork. E o acoperitóre de picóre de metasa rosia, pe margini cu metasa albastra, ornata cu pele si divizata in patrute mici ce contienu fiacare o semuatura. Sunt pe ea 560 autografe autentice a presiedintelui Hayes, a generalului Grant, a generalului Garfield, membriloru cabinetului, senatori, membrii a congresului, savanti, poeti, marinari, eclesiastici, medici, jurisconsuli, publicisti, etc. Tóte numele, scrise pe mici bucati de meselina triunghiulara, au fost cosute apoi pe acoperitórea de picóre; 31 guvernatori de state au trimisu semnaturile lor, cari figuréza pe acést'a curiósa lucrare, datorita unei dame din Newyork.

„Timp.“

* **Puterea somnifera a hemeiului.** Anglesii pretindu, cá acést'a planta pe langa rolulu ce joca in fabricarea celei mai placute beuturi a rasei anglo-germane, ar mai avea inca si proprietatea de a te adormi. Ei sustienu astfelu, cá o perina impluta cu flori própsete de hemeiu va aduce unu somnu fórté linistitu in casurile, in care tóte celelalte midlóce cunoscute nu ar fi isbutitu. Leaculu nu costa asia scumpu cá se nu fia incercatu la ocaziune. Trebuie se nu se uite inse, cá se se puna intr'unu cuptoriu caldu hemeiulu. ce se voiesce a se intrebuintia pentru unu asemenea leacu, in care cuptoriu se sté vre unu patrariu de óra spre a distruge micidele insecte ce s'ar poté aflá in elu.

„G. T.“

Concursu.

Pentru deplinirea parochiei vacante din comunele **Lapusnicu-Dobresci**, se escrie concursu pana la **30 Noemvre a. c.** in carea di se va tiené si alegerea — parochi'a acést'a e de a III. classa.

Emolumintele suntu:

Una sesiune la Lapusnicu, si una la Dobresci, dela 70 case câte 30 litre de cucuruzu, stol'a indatinata si fundulu intravilanu.

Recursurile instruate dupa recerintia, si adreseate comitetului parochialu se se tramita Rvs. D. Protopopu Ioanu Tieranu la Lipov'a.

Recurrentii au a se presentá in vreo Domineca, séu serbatóre la biserica spre a-si aretá desterftatea in cantari, si cuventare.

Lapusnicu, 20. Octomvre 1880.

Comitetulu parochialu.

Cu scirea mea: **Ioanu Tieranu** m. p. protop.

Pentru deplinirea postului invetiatorescu, dela scóla gr. or. din comun'a **Prezesti** inspectoratulul Ienopolei comit: Aradului, se escrie concursu cu terminulu de alegere **pe 23 Noemvre a. c. st. v.**

Emolumintele: in bani gata 80 fl. v. a. 4 cubule de grâu, 4 de cucuruzu, 2 masuri de pasula, 9 jugere de fenatia, 8 orgii de lemne din care este ase incaldi si scól'a, cuartiru cu gradina de semanatura.

Doritorii de a ocupá acestu postu, au se-si trimita recursule provédiute cu testimoniu de preparandia, de calificatiune si atestatu de moralitate inspectorului scolaru Nicolau Beldea celu multu pana in 18 Noemvre a. c. st. v. in Borosineu, care e si posta ultima, si adresate comitetului parochialu. Prezesti 29 Octomvre 1880.

Comitetulu parochialu.

Cu invoirea mea: **Nicolau Beldea** m. p. inspec. scol.

Pentru stătuinea invetiatoréscă gr. or. din comun'a *Paulisii* prin mórtea lui Ioanu Pinteá devenita vacanta; protopresbiteratulu si comitat. Aradu, se escrie concursu cu terminulu de alegere *pe 16/28 Noemvre a. c.*

Emolumintele suntu :

1. Salariu anualu 200 fl. v. a.
2. Pamentu de aratu 16 jngere.
3. Pentru invetiatoriu si scóla 12 orgii de lemne.
4. Diurne pentru conferintiele invetiatoresci 10 fl.
5. Pentru curatirea si incaldirea scólei 12 fl.
6. Tace la momentari câte 50. cr.
7. Cortelu liberu cu 3 chilii si gradina.

Doritorii de a ocupá acestu postu suntu avisati a-si tramite suplicele sale nainte de alegere, cu urmatóarele documinte.

a) Testimoniu celu putinu de 4 clase elemntare (norme.)

b) testimoniu de clasificatiune, adresate comitetului parochialu gr. or. din Paulisii, si asternute in Aradu la oficiulu protopopescu.

Paulisii, 24 Oct. st. v. 1880.

Comitetulu parochialu.

In contielegero cu inspectoru de scóle.

Pentru deplinirea parochiei vacante de clas'a I din comun'a *Alisii* in protopresbiteratulu Lipovei, prin acést'a se publica de nou concursu, cu terminulu de alegere *pe diu'a de 30 Noemvre v. 1880.*

Emolumintele impreunate cu acést'a parochia suntu urmatorele:

1. Un'a sesiune de pamentu (30 jugere); din care inse respectivulu parochu alegendu va folosi pe anulu 1881 numai 22 jugere, fiindu 8 jugere esarendate pre acestu anu pentru solvirea restantiunei de contributiune si ecivalentu.

2. Gradina de legumi de 1. jugeru.
3. Birulu preotiescu, cam 60—70 meti.
4. Venitele stolarie.

Recursele instruate conform „Statutulu organiciu si Regulamentulu pentru deplinirea parochiiloru” — si adresate comitetulu parochialu, celu multu pana la 26. Noemvre a. c. au a se tramite Reverendis. D. protopresbiteru Ioanu Tieranu in Lipov'a.

Recurrentii au a se presentá in vre-o Dumineca ori serbatóre in santa bisericu din Alisii spre a-si aretá desteritatea in cantari si cventari bisericesci.

Din siedinti'a comitetulu parochialu gr. or. tie-nuta in Alisii la 19 Octomvre v. 1880.

Vasilie Zamfirovici m. p.

presied. comit. paroch.

Veniaminu Martini m. p.

not. comitet. par.

Cu scirea mea : **Ioanu Tieranu** m. p. Protopopu.

La stătuinea invetiatoréscă din comun'a *Maciova*, in protopopiatulu Caransebesiului, se deschide concursu cu terminu *pana la 16 Noemvre st. v.* in care di se fie si alegerea, cu normativele emoluminte :

1. Salariulu anualu 300 fl. v. a.
2. 8 stingeni de lemne din care are a se incaldi si scól'a, cortelu liberu cu gradina de legumi.

Concurrentii au a-si adresá recursele loru, timbrate si instruate in intielesulu stat. org. si a ord. ven. consis. au se substérna petitiunele catra comitetulu parochialu, mai departe concurrentii mai nainte de diu'a alegerii se se arete in vre-o di de Dumineca séu serbatóre spre a-si aratá desteritatea in cantari si tipicu.

Din siedinti'a comitetulu parochialu din 13 Octomvre 1880.

Comitetulu parochialu.

Nicolae Munteanu, m. p. presiedintele comit. paroch.

In urm'a concessiunii venerabilulu consistoriu din Aradu dto 2 Octomvre a. c. Nro. 2535 se escrie concursu pentru indeplinirea parochiei de prim'a clasa din *Banatcomlosii* vacante dupa reposatulu preotu Ioanu Grozescu, si fiindca pote se se aléga capelanulu de acolo, la aceea parochia; totu prin acést'a se deschide concursu si pentru eventual'a deplinire a capelaniei din *Banatcomlosii*, ambele cu terminu *pana la 30 Noemvre a. c.* candu va fi si alegerea.

Emolumintele suntu atât pentru parochia cât si pentru capelania, câte 2/3 din câte una sesiune parochiala, birulu si stolele usuete.

Recurrentii vor avea a espune apriatu in recursele loru: ca competiescu numai la parochia, ori numai la capelania, ori la ambele, ér recursele loru provedinte cu documintele recerute, le voru asterne pana inclusive 20 Noemvre a. c. parintelui administratoru protopopescu **Pavelu Tempea** in Toraculu mare per **Bega S. Gyögy**, comitatulu Torontalu.

Banatcomlosii 14 Octomvre 1880.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine : **Pavelu Tempea** m. p. v. prot.

Conformu ordin. ven. consist. alu Caransebesiului dto 17 Octob. a. c. Nr. 453. S. se escrie concursu la vacant'a stătuinea invetiatoréscă gr. or. din *Zorlentiu-mare*, in protop. Lugosiului, Cottulu Carasiului, cu terminu *pana in 23. Noemb. v. a. c.* in care di va fi si alegerea.

Emolumintele suntu : salariu in bani gata 162 fl. v. a. 50 meti de cucurudiu in bómbe, 1. Cent. de Slanina, 1. Cent. de sare, 25 pundi lumini, 10 stangeni lemne, din care are a se incaldi si scól'a, 10 fl. v. a. pentru scripturistica, 10 fl. v. a. pentru conferintie, 2 jugere livada, cortelu liberu cu grajdii si gradina de 1/2 jugeru.

Recursele timbrate si instruite, in sens. stat. org. bis. au a se adresá catra On. sinodu paroch. gr. or. din *Zorlentiu-mare* si a se espeda **Rs. D. Georgiu Pesteanu** protop. gr. or. in *Lugosii*.

Comitetulu parochialu.

in contielegere cu protopopulu tractualu.